

IN MEMORIAM PROF. DR. SC. VLADIMIR HORVAT SJ (21. OŽUJKA 1935. – 14. RUJNA 2019.)

Isusovac Vladimir Horvat ugledan je učenjak hrvatske filološke zajednice. Njegovo je djelovanje izuzetno obogatilo hrvatsku filologiju jer je svoje raščlambe provodio “starinskim” cjelovitim pristupom, kakvoga danas više gotovo nema zbog snažnih subspecijalizacija, koje su prodrle u humanističke i društvene znanosti. Vladimir Horvat bio je aktivan pisac i istraživač do zadnjih svojih dana, pa je njegov odlazak utoliko veći gubitak. O njemu se ne može pisati i govoriti jednoobrazno jer se u njemu isprepliću različiti identiteti kroz koje je ostvario svoj puni životni optimum: svećenik, filolog, domoljub, a ponajviše redovnik isusovac posvećen isusovačkoj karizmi i pastoralnomu djelovanju.

Povodom 80. rođendana te 50 godina svećeništva i znanstvenoga rada njegova su braća, prijatelji i suradnici pripremili su njemu u čast opsežan zbornik radova *Od Mure do Mora, od Save do Seine* (Zagreb: Filozofsko-teološki institut Družbe Isusove, 2015), u kojem su dali pregled njegova života i djelovanja, ali i vrijedne znanstvene radove u okviru tema kojima se je bavio.

Prvi Horvatovi radovi bili su pastoralne tematike u rubrici *Vjerska pouka u obitelji* u *Glasniku Srca Isusova i Marijina* od 1963. godine. Nakon završetka filološkoga studija usmjerio se je na književnopovijesne teme te je magistrirao s temom *Strukturalna analiza, sinteza i interpretacija Matoševe novele “Camao”* 1975. godine. Tada su ga poglavari poslali u hrvatsku katoličku misiju u Parizu, i to je početak njegova intenzivnoga društvenoga i istraživačkoga angažmana.

Pariško desetgodišnje razdoblje (1975.-1985.) započeo je pokretanjem pastoralnoga biltena *Naš glas – Notre Voix*, namijenjenoga hrvatskim katolicima u Parizu. U njemu je objavljivao uglavnom nepotpisane članke o redovitim župnim događanjima. Nakon što je u listopadu 1978. u Parizu ubijen Ante Bruno Bušić, misu i sprovod vodio je upravo Vladimir Horvat. O tom je ostavio svjedočanstva u više intervjuua. Za njegova vođenja hrvatska katolička misija u Parizu bila je vrlo proaktivna u svojim vjerskim i domoljubnim manifestacijama. Na fotografijama dolaska pape Ivana Pavla II. u Pariz 1. svibnja 1980. dominira hrvatska zastava sa šahovnicom duljine pet metara i mnogo manjih zastava s kojima su Hrvati dočekali Svetoga Ota, a na velikoj zastavi bio je natpis *La Croatie toujours fidele* (“Uvijek vjerna Hrvatska”). Papa je želio pozdraviti Hrvate, no tada ga je spriječio francuski predsjednik Valéry Giscard d’Estaing. Te su fotografije obišle svijet jer je bila riječ o službenom posjetu Pape Parizu. Francuska je bila u izuzetno dobrim odnosima s komunističkom Jugoslavijom, pa su službeni stavovi komunističke jugoslavenske partije prihvaćani u kontekstu političkoga save-

zništva. To se je odnosilo i na sustavnu i plansku kriminalizaciju djelovanja kardinala Stepinca u vrijeme Drugoga svjetskoga rata. Zbog toga je o kardinalu francuska javnost imala loše mišljenje. Vladimir Horvat posvetio se je proučavanju kardinalova života te je pod pseudonimom M. Landercy objavio njegov životopis na francuskom jeziku *Le cardinal Stepinac: Martyr des droits de l'homme* (Paris: Apostolat des éditions, 1981, "Kardinal Stepinac: Mučenik za ljudska prava"). Naklada od 3.000 primjeraka odmah je rasprodana te je iste godine tiskano i drugo izdanje. Komunističkim vlastima trebalo je nekoliko godina da saznaju tko je zapravo autor knjige. Konačno, u srpnju 1985., prilikom posjeta Hrvatskoj, oduzeli su Horvatu putovnicu te tako onemogućili daljnje djelovanje u Parizu.

Više mjeseci Vladimir Horvat pokušavao se je vratiti u Pariz, čak i uz intervencije kardinala Lustigera preko francuske ambasade u Beogradu. Nakon svih bezuspješnih nastojanja, odlučeno je da u Pariz ode poglavar isusovačke zajednice u Beogradu, a da na njegovo mjesto dođe p. Horvat. Od kada je u rujnu 1986. stigao u Beograd, njegovo se je djelovanje intenziviralo. Ubrzo je uspostavio za ono vrijeme iznenađujuću suradnju: pomogao je M. Tomiću, B. Grubačiću i Z. Đinđiću objaviti izabrane tekstove sv. Ignacija Lojolskoga u knjizi *Načela jezuita* (Beograd: Mladost, 1986). Urednici su predgovor napisali na srpskom jeziku, ali su odabrani tekstovi prevedeni i objavljeni na hrvatskom jeziku po izboru te uz uvodne napomene i objašnjenja Vladimira Horvata. Kasnije je p. Horvat priredio čisto hrvatsko izdanje pod naslovom *Načela duhovnosti* (Zagreb: Verbum, 2008).

Osim što je u Beogradu promovirao isusovačku duhovnost, već je sljedeće, 1987. godine objasnio srbijanskim jezikoslovcima na *Vukovim danima* da Hrvatima Vuk nije trebao stvarati književni jezik jer Hrvati imaju svoj književni jezik još od vremena Bartola Kašića. Možda je tada netko od onih koji su mu uzeli putovnicu pomislio kako bi bilo bolje da je ostao u Parizu. Vladimir Horvat od tada se je sustavno bavio ulogom isusovaca u razvoju hrvatskoga jezika i jezikoslovlja. Obranio je doktorsku tezu o Bartolu Kašiću, kojemu je posvetio najviše znanstvenih radova, no tu je i znatan broj radova posvećen Jurju Habeliću, Jurju Mulihu, Jakovu Mikalji i dr. Osim toga, priredio je više faksimilnih izdanja, koja su njihovo djelovanje približila suvremenim učenjacima, filozofima, teolozima i povjesničarima.

Na početku novoga tisućljeća pojavio se je kod njega ponovno istraživački interes za razdoblje Drugoga svjetskoga rata i poraća. Osobitu njegovu pažnju zaokupio je isusovac p. Stjepan Tomislav Poglajen, koji je pod lažnim identitetima živio u komunističkim zemljama nastojeći očuvati "podzemnu Crkvu". Tu je i niz povijesnih članaka *Istina o tri jasenovačka logora* objavljenih u Glasu Koncila 2014. godine.

Rodno Međimurje i Donja Dubrava (odnosno Dobra, kako ju nazivaju sami mje-

štani) nikada nije prestala biti predmetom Horvatove preokupacije. Mađarska okupacija Međimurja u Drugom svjetskom ratu, gradnja crkve u Donjoj Dubravi i osobna obiteljska povijest u povijesno-političkom kontekstu imaju istaknuto mjesto u njegovim objavljenim radovima. Na više je mjesta isticao zahtjev da se u hrvatsku himnu uvrsti i rijeka Mura tako da se stih "Teci Dravo, Savo teci" promijeni u "Muro, Dravo, Savo teci".

Iako je gotovo cijelo svoje istraživačko djelovanje posvetio isusovačkim postignućima, zadnjih se je godina intenzivno bavio pavlinskim nasljeđem, osobito Ivanom Bilostincem i njegovom zbirkom tijelovskih propovijedi. U tom kontekstu njegova će se prisutnost još osjećati u hrvatskoj filologiji kroz radove koji će tek biti objavljeni.

Osim što je bio filolog, povjesničar i angažirani domoljub u aktualnom povijesnom trenutku, iza kojega je ostalo dvjestotinjak vrijednih objavljenih radova, oni koji su ga bolje poznavali znaju da je na prvom mjestu bio svećenik i redovnik te da su mu vremena dobrobit penitenata i spasenje njihove duše bile najveća preokupacija. Mnogima je bio jednostavno pater Vlado, duhovni otac, ispovjednik, savjetnik, prijatelj, sugovornik. To je najdublje i najtoplije sjećanje koje je ostavio.

Ivana Kresnik